

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošilja-
njem na dom
za celo leto 3 gld. — kr.
„ pol leta 1 „ 60 „
„ četrt leta — „ 30 „
Naročnina se pošilja
opravištvu v stolnem
farovžu.

Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
setne naročnine.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopisi
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spre-
jemajo. —

Za oznanila se pla-
čuje od navadne vrsti-
ce, če se natisne en-
krat, 8 kr., dvakrat 12
kr., trikrat 16 kr.

Vredništvo nekterim dopisnikom! Nekaj časa sem dohaja iz kmetskih rok precej veliko dopisov brez imena. Nobeden tacih dopisov se ne more porabiti, ker mora vredništvo pred vsem vedeti, kd o da kaj poroča, sicer je poročilo sumljivo, sumljive stvari se pa ne morejo razglašati.

Svarimo tudi dopisnike, da kočljivih, zbadljivih reči ne pišejo na listnice, ampak vselej v zapečateni in **frankirane** liste. Le nedolžne reči gredo na listnicah.

Sedanje srenjske zadeve v pravi luči.

(Konec.)

V tacih razmerah se tedaj javna varnost po občinah na deželi nahaja. Pa kde najdemo proti temu pomoči? V združevanju občin nikakor ne! Takih županov, — prepričani smo, — bode se malo nahajalo, ki bi ves svoj čas zasledovanju in strahovanju potepuhov in malopridnežev posvetiti mogli ali hoteli. Male občine imajo manjše opravila, se dajo lažje pregledati; ako se že tukaj ne da red vzdrževati, kaj pa še le, ko bi se jih več med seboj zedinilo! Ne odločuje tukaj samo po sebi ne geografični prostor ne število ljudi, ampak le moči, s katerimi razpolagamo. Kaj pomaga več občin vkupaj spraviti, o katerih smo že zdaj prepričani, da nemajo sposobnih ljudi, niti dovolj materialnih (gmotnih) sredstev, zvrševati stvari, ki se od njih terjajo. Mogoče da bi se tu pa tam še najdel kaki župan, ki bi razumeval svojo nalogo; tudi dopuščamo, da bode občina, kjer je ravno sedež nadžupana, nekoliko na bolj; ali druge občine, ki so bolj oddaljene, bodo v mnogem oziru še na slabem. Županje podruženih občin so neodvisni; ž njihovo pomočjo, po njihovem posredovanju bode pa vendar moral nadžupan opravljati; kaj pa, če so mu ti protivni, ker je on morebiti proti volji kterega zmed njih nadžupan postal? Pa ni ravno potrebno, da so mu protivni, samo mlačni naj so, kakor do zdaj,

pa je vse nadžupanovanje zlomljeno! Nadžupan pa, spoznavši svojo slabost, potem mlačnost, profitivnost, nezanesljivost in nespretnost svojih pomočnikov, nadalje pa tudi, da je njegova oblast minljiva, da mora vendar med ljudstvom živeti i. t. d., zgubil bode vso dobro voljo, katero je seboj prinesel, in bo slednjič težko pričakoval časa, da odloži nepotrebno breme in opravila, ki so tako nehvaležna! — Tako bi storil človek poštenega značaja: — sebičnež ali naroden nasprotnik bi seveda inace delal, ali vprašanje je, komu na korist? —

Nadalje, kde so pa sredstva, da se vse to vzdržava? Pri vsakej reorganizaciji se le samo dolžnosti in dela nakladajo, na sredstva pa, ki so v zvrševanje teh dolžnosti potrebne, postavodajalci ne mislijo; zato pa tudi vsaka taka poskušnja le prazno zaupanje ostane. Ljudstvo je že zdaj preobdačeno, dalje se ne bo dalo brez škode nakladati. V taki skupini občin ne bo mogel samo eden stražnik ali policaj vsega opravljati, treba bode najmanj dveh ali treh; poštenega človeka bode na deželi zlo težavno k temu dobiti, in ako se dobi, to le za prav dobro plačo. Kakošno veljavo pa bode imel pri ljudstvu, ako morebiti župan sam, nja poglavar, ne bo povsod prijetna oseba? Ljutomerški okraj, ako bi se občine združile, moral bi se razen trgov: Ljutomera in Vržeja, v tri skupine stlačiti. Potroški bili bi na priliko sledeči:

a) Treh stražajev plača po 600 fl. znaša	1800 fl.
b) Odškodovanje župana ali njegovega tajnika z natornim stanovanjem	800 „
c) Za najemščino pisalnice s prostori za zapore, potem drva, luč, pisalniške potreba itd.	600 „

skupaj . . . . . 3200 fl.,

tedaj za tri skupine 9600 fl., kar pa znaša 23 %

naklade celega okraja. To pa okraju naložiti pri tem, da vse druge naklade še zanaprej ostanejo, spoznamo za nemogoče.

Vprašanje zastran združevanja občin od vseh strani razmišljevale ne najdemo drugega prikladnega pomočka, da se obstoječi javni nevarnosti v okom pride, kakor je v nasvetovanem predlogu, ki smo ga v glavnem zboru dne 27. avg. 1874 v pretres predložili, kteremu je tudi okrajni zastop po večini glasov pritrnil. Predlog se glasi:

„Mi v združevanju manjših občin v vekše skupine za izvrševanje policijskega reda ne nahajamo nobenega pripomočka proti rastoči javni nevarnosti zoper življenje in imetek. Mi spoznavamo, da tem napakam v okom priti bilo bi neobhodno potrebno, da se delokrog lokalne policije podredi na toliko političkim e. kr. okrajnim gosposkam, da bodo pri izpeljevanju tega reda tudi iz lastnega nagiba uplivati mogle; da se tedaj okr. politiške gospôske I. stopinje, kjer je potrebno, tako pomnožijo, da pridejo bliže k občinam, ne pako, da se občine bliže k sebi potegnejo. V izpeljavo tega reda pa nadalje želimo, naj bi se žandarmerijska straža po deželi tako pomnožila, da bode tem terjatvam tudi zadostovala.“

Kukovec, okr. načelnik.

Gospodarske stvari.

O poljskem kolobaru ali vrstenju poljskih sadežev.

II.

Očividno je, da ta način kolobarenja mnogo več vrže od kolobarenja po starem kopitu, zlasti ker se več krme in sicer zelene za po leti, sena in korenstva za po zimi pridela. Vendar pa, če gospodar nima mnogo travnikov in pašnikov, mu ni mogoče več število živine rediti, zlasti če je prisiljen deloma na polju čisto praho puščati. Tudi ozimina za različnimi osipljivimi sadeži ni skozi in skozi tako lepa, kakor kjer za praho pri natriletnem kolobaru pride. Zlasti velja to o krompirju in repi v vsakem primerleju, posebno v bolj hladnih krajih.

Pa tudi sejanje detelje ima svoje neprilike. Če jo hočemo prav dolgo rabiti, se za ozimino more le enkrat orati in to je za mnoga zemljišča poprek premalo; če se pa hoče za ozimino po večkrat orati, se pa detelja ne more več ko enkrat kositi in tako ne popolnoma izrabiti. Nekoliko se pa vendar neprilichnost, ki je pri čez leto obsejani prahi, po močnejšem gnojenju poravna. Tudi pri triletnem kolobaru z obdelano praho je pridelovanje žita poglavitna reč, kakor pri kolobaru brez obdelane prahe, in tudi tu sledi jarina na ozimino. Ali zoper to vrstenje so marsikteri vgovori, kteri o novem in starem kolobaru veljajo. Ozimina je strn in jarina je tudi strn, po tem takem sledi vedno jednako jednakemu, in tako pride,

da se živež leto za letom jednakomerno iz zemlje potegne, in da slednjič zemlja po enakomernem pridelovanju žita izgubi tiste moči, ktere so za vsakoletno setev potrebne in ktere je poprejšna praha ali naprašni sadež ji podelil. Slednjič se zaredi plevela v veliki množini in jaro žito ne plenja tako, kakor bi bilo želeti, kar se posebno pri medli, plevelnati in težki zemlji vse še bolj kaže. Če se dosti jarega žita seje, se delo kopicí, posebno v poznih in mokrotnih spomladih, setev se zakasni in pozna setev je plenjanju jarega žita na kvar. V mnogih krajih pridelek jarega žita ne daje toliko dobička, kakor ozimina, zatorej si prizadevajo ozimino pomnožiti. Sejejo namreč ozimino na ozimino, in tedaj strn na strn, kar pa ima iste slabe nasledke, kterih smo že prej v misel vzeli. Iz vsega tega je razvidno, da je tudi na zboljšanjem triletnem kolobaru še marsikaj zboljšati in da se mora na njegovo mesto še bolj vspešen način vrstenja sadežev postaviti, posebno tam, kjer pri medli zemlji tudi travniki in pašniki le malo pripomorejo.

Kot zboljšava kolobara se navadno „vrstenje setve“ ali „vrstivna setev“ nasvetuje, kar pomenja tako vrstenje poljskih pridelkov, da nikdar žito na žito ne pride, ampak da se med dve žiti ali strni drugi sadež vrine, n. p. detelja, repa, krompir, grah, lan i. t. d. Te rastline namreč ne spadajo kakor žita k travam, ampak k drugim rastlinskim rodovom, ki imajo v nasprotju z žitom široko listje in se tedaj širokolistni sadeži imenujejo. Vsakoletna menjava strni in širokolistnih sadežev se imenuje kolobar strni in širokolistnih sadežev. Vzgled kolobara nam bo to bolj razjasnil. —

Podlesek. (*Herbstzeitlose - Colchicum autumnale.*) To zelišče, ki posebno na mokrotnih travnikih rado raste, je strupeno in dela senó, v kterem ga je mnogo, zelo nezdravo za živino. Dobro je toraj to rastlino kolikor mogoče na senožetih zatirati. Kot dobro sredstvo v ta namen se priporoča rana košnja sena, predno seme te rastline dozori in izpade. Čebulice podleskove ne trpijo več ko 5—6 let, in če se po semenu na novo ne zaplodi, se travnik v 3—4 letih skoraj do čistega te nevarne rastline iztrebi, če se namreč vsako leto z rano košnjo dozorjenje semena zabrani. Rastlina slednjič tako onemore, da semena več ne nareja in popolnoma pogine.

Kako si o vsakem času leta moremo redkvice vzrediti.

Seme se skozi 24 ur v vodi, ki se je že nekoliko časa ustala, namaka in potem v vrečici solnčnim žarkom pusti pregrevati. Že v 24 urah začno zrna kaliti, ki se potem v zaboj z dobro gnojeno prstjo napolnjen posejejo in po potrebi z mlačno vodo zamakajo. Po 5—6 dnevih imajo korenine že debelost drobne čebulice in hitro ra-

stejo. Če hočemo tedaj sred zime redkvice imeti, je le treba prej omenjeni zaboj v toplo klet postaviti in z mlačno vodo zamakati.

Rudečerujava barva za lesovino.

Taka barva se da za lesovino n. p. za obločnice (polkne), plote iz desek ali lat itd. lahko in dober kup iz sledečih snovi napraviti. Razpusti se 1 funt bakrovega vitriola (Kupfervitriol) v enem maselecu vode, s katero tekočino se potem dotična lesovina namaže. Na dalje se raztopi $\frac{1}{2}$ funta krvolužne soli (Blutlaugensalz) v 10 maselecih vode, s katero se lesovina, poprej z raztopljenim vitriolom pomočena, namaže. Tako nastane železno-cianasti baker, ki daje lesu rudeče-rujavo barvo. Ta se lesovega vlakna za trdno prime in mu daje stalno barvo, kateri niti veter niti vreme, pa tudi nizko rastlinstvo, kakor mah, lišaj, glive in razjedljivo mrčesje ne škoduje in tako lesovino mnogo trpežnejšo napravi.

Ako se hoče bolj temna ali bolj svitla barva imeti, je le treba gori imenovane tekočine bolj ali manj goste narediti.

Ker pa ta barva ni prava pokrivajoča barva, ampak prav za prav le oluženje (Beize), se skladovje lesa še vidi, kar prav lep pogled podaja. Z gori povedano tekočino se more 250—300 štirjaskih črevljev lesovine prevleči, kar vse vkup le kakih 75—80 krajcarjev velja. (1 funt vitriola 17 kr., $\frac{1}{2}$ funta krvolužne soli 60 kr.)

Ako se tej maži še večja trpežnost dati hoče, se pa še z lanenim firnežem premaže, kar prej le motnemu lesu nekoliko bliščave poda.

To pomažo so že skusili in se posebno priporoča za oboje gnojnih gredic, za obločnice, plote iz desek ali lat itd.

Iz „Pr. Ldw.“

Dopisi.

Sv. Peter pri Mariboru. (Pohvala in priporočitev šolskih sester.) Nova šola se boji javnih skušenj. Naše šolsko svetovalstvo se pa ne meni za ta strah. Vsako leto, pozuroči javno poskušajo. Tudi letos smo jo imeli 10. t. m. Pri dečkih se je dobro pokazala spretnost in marljivost obojih učiteljev. Le zastran zgodovine bi želeli menj o Germanih, pa več o Slovencih in sploh o domači, avstrijski povestnici. Teutoburški logi itd. sodijo belj za Prusake.

Popoldné bil je izpit deklet pri naših šolskih sestrah. O tej šoli moramo reči, da utegne imajo mnogo. Dekleta so se podučevale v vseh predmetih, ki so po postavi predpisani. Učila so se tedaj zraven veronauka: brati, pisati, računati, potem slovenske in nemške gramatike, zemljepisja, zgodovine, prirodoslovja in gospodinjstva. Iz

vseh teh predmetov so učenke odgovarjale čudovito spretno in razumno. To je lepo in veselo.

Ali še bolj nas je veselilo, da se je izpraševalo in odgovarjalo v tako čisti, pravilni in lepi slovensščini. Tako še v nobeni šoli nismo slišali. Učiteljice in učenke so rabile spretno in lahko nove izraze v gramatiki, v zemljepisji itd. Temu smo se tem bolj čudili zvedevši, da je sestra Lidvina na Nemškem rojena, se pa vendar slovenski dobro naučila iz ljubezni do svojega poklica. —

Celó zavzeli smo se pa, ko smo zapazili, da so se dekleta naučila tudi nemški. To pa tako izvrstno, da so sredi odgovarjanja iz slovensčine popolnem brez skrbi prestopala na nemško. Pri tej priliki smo se prepričali, kako prav imamo slovenski domljubi, ki zahtevamo za slovenske otroke slovenskih šol in podučevanja v slovenski materinščini. Po tem takem se naši otroci vsega lehkeje in bolje naučijo, tudi nemškega jezika, v tem ko ponemškutarjevani učenci prav ne vedo ne slovenski ne nemški. Proč tedaj z nemškutarijo v šolah! (Popolna rešnica. Vredn.)

Razun predpisanih predmetov so se dekleta učile tudi šivati, prirezavati, z iglo plesti in drugih ženskih rokodelstev.

Vseh učenk bilo je z nedeljskimi vred 226. Med njimi bilo je 20 rejenk, t. j. deklet, ki so šolskim sestram bile v izrejo od starišev izročene. Za te se je plačevalo po 8 gld. na mesec — gotovo prav malo za toliko dobroto!

Vsa lepa in toliko koristna dekliška šola s šolskimi sestrami vred ne stane šolske srenje niti krajcarja ne. Vse storiyo blagodušni dobrotniki, in sicer iz gole ljubezni do otrok, katerim želijo prave krščanske izreje. Bog jim plati, pa tudi sestram, ki svoja najboljša leta in ves trud ovi lepi nalogi žrtvujejo!

Kako živo da so šolske sestre svoje naloge navzete in zavestne, nam je pričala prav umetno zložena pesen sestre Frančiške (Grizold), katero nam je neka učenka genljivo govorila.*) Ena katica veli:

„Kar milo solnce je za vso naravo,
To dobri šoli verski nauki so;
Predmetom drugim vera da veljavo,
Po njej vse véde se požlahtnijo“.

Iz Celja 14. sept. (Delovanje novega okoličnega zastopa.) Trudili smo se mnogo dokazati našim ljudem, kako potrebno je, da pridejo pravi možje v zastop naše okolice, ki bodo po svojem dobrem spoznanji delali v prid tistih, ktere zastopajo. Prvi tjedni obstanka tega zastopa kažejo, da se nismo zmotili, kajti se je v eni prvih sej sklenulo, da postavi okolica iz svojega cerkveniško hišo pri sv. Duhu. Naši liberalni

*) Pesen je tako genljiva, da jo vso ponatisnemo, brž ko bo potrebnega prostora v listu. Lepa pesen nikdar ne zastara. Vredn.

mestjani so g. opatu vsako pripomoč naravnost odrekli, čeravno je gospod na te najbolj zaupal. Drugi sklep je bil, da se ustanovi za vso okolico slovenska šola blizo farne cerkve, da bodo otroci lahko večkrat v cerkev se podali in v kršanskem duhu izrejali. 11. t. m. bil je zastop pri okrajnem glavarstvu, kjer se je njegov predlog sprejel v zapisnik s tem, da se napravi 3. razredna šola, se to naznani deželnemu šolskemu svetu v Gradec, da se razpišejo učiteljske službe in se že letošnjo jesen začne podučevanje in sicer v prostorih stare šole, katero je mestni župan, g. dr. Nekerman, okolici v najem dati že obljubil, dokler se po postavni poti pri sodnji ne razsodi, kedo da do te šole lastninsko pravico ima.

Veseli nas to slišati, čeravno še bomo marsikteri korak storili, preden ko stvar dobro doženemo. Prvi potrebni korak bo ta, da zahteva novi zastop za šolske službe pravih kršanskih učiteljev, ki ne bodo mladine samo učili, temuč njo tudi v kršanskem duhu vzrejali, česar se pri ljudske mestnej šoli pogreša. Gg. učitelji se za cerkev malo več zmenijo in vsako leto slišimo tožbe, da mladine pri božjej službi nočejo nadzorovati, zato se je šolarska meša že nehati morala, šolarji so pa razuzdani, ker brez božjega strahú vzrejeni. Kakošen duh da po mestnih šolah veje, se vidi n. pr. iz tega, da v 4. razredu nove dekliške šole še navadne podobe križanega Zveličarja mestni zastop v šolo djati noče, dasi je tudi g. kateket že parkrat to pismeno zahteval. G. nadučitelj nasprotuje vsemu, kar nas kršanstva spominja!

Drugo potrebno delo okoličnega zastopa bo, da vsaj že drugo leto poskrbi, da se fantiška od dekliške šole loči, ker je skupno podučevanje neprimerno, kakor sploh umni pedagogi ločitev priporočajo. Ker zdaj dežela učitelje plačuje, ne bo ločitev tako težka. Spomniti pa moramo naše može, da za dekliško šolo najbolj sodijo dobro izurjene šolske sestre, ako so le tudi slovenskega jezika zmožne; one namreč dekleta dobro podučujejo v šolskih vednostih in tudi v ročnih za žensko potrebnih delih, zraven pa gledajo marljivo na lepo krščansko vzrejo. Znano je, da so naš mil. knezoškof že večkrat obljubili zdatne podpore, ako bi se šolske sestre v Celje poklicale, in ne bilo bi druga potrebno, kakor pripravnega stanovanja preskrbeti, drugo se bo pa že podalo. Ako so preč. g. kanonik in župnik pri sv. Petru pod Mariborom brez srenjske pripomoči postavili prebivališče za 4 šolske sestre in jim tudi posebno iz začetka za hrano poskrbeli, bode še veliko ležje precej premožna in obširna okolica, kakor je celjska, vse to v velik blagor srenjčanov storila.

Iz spodnje Poljskave 13. sept. (Srenjske in šolske zadeve.) Znano je, da so se skoraj vse štajerske občine oglasile proti zedinjenju občin namenjenem po deželnem odboru. Vsled tega je deželni odbor „upravne srenje“ (Verwaltungsgemeinden) pod klop vrgel, kar je za vso de-

želo velika sreča, ker je odletela novi predragi poskušnji, je pa tudi častno za vse one srenjske in okr. zastope, ki so se temu krepko vpri. Samo naša občina se ni ganila in se ne gane! Zdi se, kakor da bi bila naša občina kje tam na visokem Pohorju, kjer se nič ne vidi in ne sliši, kar se po svetu godi. Od kod to prihaja? To je lahko uganiti. Na čelu naše občine stoji mož, ki nema o samostalnosti srenje pravega pojma, vrh tega pa preveč posluša bistriške in mariborske nemčurje, ki ne vedo nič boljšega za kmetske srenje, kakor da jih po Seid'novem receptu mnogo skupaj vklenejo in jim dajo samovoljnega pašo, kateri bi jih s policijsko palico in groznimi stroški „regiral.“

Naj bi že vendar enkrat naše Poljskavljanke pamet srečala, da bi si volili za „rihtarja“ moža, ki ima srce in glavo za srenjski blagor, moža, kateri ne bo bistriškim in mariborskim gospodom sekundiral in za njimi repa nosil, marveč kot moder mož in pošten kristijan edino le na to gledal, da bo v srenji vse v redu in pošteno.

Vzemimo si v izgled sosednje Črešljane, ki so se svojega strahonje in nemškutarja Sorschagg-a po složni volitvi znebili. Kako dobro da mu je moralo na županskem mestu biti, spričuje to, da je proti volitvi sedanjega župana na vse kraje pisaril in rekuriral.

Dné 12. t. m. se je sklenilo pri nas šolsko leto s sv. mešo, po kateri je bilo spraševanje otrok v šoli. Čudno se nam je zdelo, da od gg. očiteljev nobenega ni bilo pri sv. opravilu in so otroci v cerkvi in na potu v šolo bili brez voditelja. — Pričakovali smo tudi vsaj od novega g. podučitelja, da nam bo tako zaželeno službo organista opravljal — kajti že delj časa naše orgle molčé —, a tudi ta up nam je splaval — po našem potoku.

Dné 13. t. m. popoldne pa je bil obligaten „Schulfest“ zarad deževnega vremena v šolski sobani. O tej svečanosti ni druga poročati, kakor da mlado in staro, deca kakor šolski očetje, jedó in pijejo, dokler je kaj, pedagogika pa gladú pojema in suha rebra kaže. . .

Sv. Križ pri Ljutomeru 12. sept. (Prav živa potreba za naš kraj.) Kako potrebno da je, pisma — naj nam jih piše kdor hoče — brz ko mogoče v roke dobiti, vsakdo sprevidi; večkrat je od slučajja, da pismo napisnika ob pravem času najde, velika sreča posameznega, pa tudi večje množine ljudi odvisna. Kako pa v tej zadevi pri nas? Dobivamo le dvakrat v tjednu, vsako sredo in saboto, svoja pisma z ljutomerske pošte, gotovo premalokrat, posebno če nam poroča kdo o prav važnih rečeh, ktere pa še le dolgo potem zvemo. Pa kako lahko bi se nam to poboljšalo! Nočem svetovati, da bi se odprla pri sv. Križu nova pošta, saj nam pravijo, da bo skoro drla lokomotiva po našem polji, ki nam bo pisma naglo donášala; pa — kedaj bo to? Dotle bi nam lahko prinašala pisma radgonska pošta, ki se vsak

dan skoz naš kraj pelje. Ta reč ne bi delala pošti velike težave, nam pa tudi ne veliko stroškov; mož, ki bi to delo prevzel, se bo gotovo kmalu našel, potrebna je le trdna volja in skupno delovanje, da dobimo kmalu to neobhodno potrebno uredbo in si odstranimo vse dozdanje pošne neprijetnosti!

Iz Negove.*) (Odgovor pisatelji od Šavnice v „Slovensken Gospodarju“ 27. avgusta.)

Dragi moj pisatelj od Šavnice! ne čemerujete se toliko čes me, se bodo že čes dve leti zopet volitva v okrajni zastop gorne Radgone, v kterega priti se vi tako močno trudite. Mislim či nebote zopet sprokali, bote vse moje zamude popravili, in vse kaj je plantavega poravnali.

Al' čujte! saj ste vidili kako so primiciant gospod Š. . . (Tukaj moramo ôči Špirku sapo zapreti, ker zabavlja primicijantu, da je po starodavni navadi v slov. goricah „pobiral“ za primicijo. Ker menda očko Špik ničesar niso dali, jim sicer dovolimo naslednji paverski „witz“, psovati pa primicijanta ne pustimo. Vredn.)

Ali kako njin bo mogoče, vse to po naših slabih okrajnih cestah na prodajo spraviti?

Vidite le! al' pa sem tedaj v oštariji poštenega moža Šturm-a v Ivajncih krivico govoril? — kako vi me krivite.

Le le vsak pred svojim pragom, le, saj tudi vi si bote lepi kupček smeti nagernili.

Ferd. Špik „negoski strah“.

(Srečo dobro! Vredn.)

Sv. Marjeta pri Pesnici 15. sept. (Usnjar Badl v šoli). Izcip iz krš. nauka se je pri nas 3. t. m. vpričo g. dekana v veselje starišev in otrok slovesno v cerkvi vršil; osem dni pozneje je bil izcip iz drugih šolskih predmetov vpričo usnjarja Badla iz Maribora. Otrok je bilo sila malo v šoli in še prišli so debelo gledali, ko vi. dijo znanega usnjarja kakti vodjo šolskega izcipa-

Še bolj osupnjeni so bili otroci, ko je Badl vso svojo učenost povzemši začel tirjati „Geografie u. Geschichte“. Vendar kolikor je on o tem vedel, so tudi otroci k sreči znali. Izid skušnje je bil menda ta, da je Badl se prepričal, da ni vse eno: kože obdelovati in šolsko mladež podučevati. Ni se čuditi, da kršanski stariši nemajo nobenega zaupanja do šol, otroci pa ne veselja, ker se vsiljujejo ljudje v šole, ki o šolski odgoji otrok toliko zastopijo kot slepec o barvah; vrh tega so to večidel še liberalne pokveke, kterim kršanska izreja otrok še deseta briga ni.

Naše šolsko poslopje bi se imelo povekšati, ker je zares tesno. Okrajni šolski svēt je zapovedal, da se ima to že letos zvršiti. Farmani se pa izgovarjajo s slabo letino. Res trda hodi za

*) Na posebno željo g. dopisnika sprejeli smo ta dopis nespremenjen, toraj ne bo nobenih „stroškov“ za razglašenje. Vredn.

denar, dača je velika in tudi okrajni stroški so pod Seidlnovo komando grozno narasli.

Dobro je zadel neki pameten posestnik, ki je svetoval: „naj se tako dolgo z zidanjem šole ne začne, dokler bodo Badlnovi in Seidlnovi v njej gospodarili. Pride enkrat šola v take roke, da bo šolska odgoja otrok v krš. duhu zagotovljena, potem se naj kaj stori za šolo“.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Sijajno in navdušeno je česki narod svojega kralja sprejel, za kar se mu je kralj v pismu do dež. predsednika ravno tako prisrečno zahvalil.

Znamenit je bil nagovor nadškofa in kardinala Schwarzenberga do cesarja in cesarjev odgovor. Kardinal je omenil preganjanja kat. cerkve, katero pri nas še sicer krvi ne preliwa, je pa premnogim preganjalcem silno nevarno, ker pogubno. Zatoraj priporoča kardinal duhovenstvo in kat. cerkev obrambi vladarjevi. — Kralj na to blizo tako-le odgovori: „Dozdaj so mi razmere branile, v obrambi cerkve to storiti, kar bi bilo željam mojega srca ugajalo. Če si toraj za slug za cerkev pridobiti nisem mogel, sem vendar vedno svojo skrb obračal v to, da niso stvari še hujše postale, kakor so v resnici; tudi v prihodnje hočem po vseh močeh skrbeti za to, da se cerkvi krivica ne bo godila“.

Iz teh besed je vsaj to očitno in tolažljivo, da svetli cesar liberalcev, ki cerkvi zoprne postave delajo, pohvalili niso!

Kranjsko. Pri volitvi dež. poslanca v Vipavi dné 12. t. m. je zmagal kandidat naše stranke, g. Mat. Lavrenčič s 30 od 39 glasov. Mladoslvenski kandidat Plešnar jih je samo 6 ujel.

Hrvatsko dobilo je po liberalni večini dež. zbora liberalno šolsko postavo, naši ednako z edinim razločkom, da mora hrv. učitelj iste vere biti, kakor večina otrok, ktere podučuje. — Nemškutarjenje v šoli sicer ne bo nasledek te postave kakor pri nas; nasledek pa bo verska malomarnost in razuzdanost mladeži kakor pri nas.

Sprejeta je tudi tiskovna postava, s katero je zadobilo hrvatsko časnikarstvo svobode in neodvisnosti več, kakor ga ima v kateri koli drugi deželi. Nasvet, da se namesto 4000 le polovica za kavcijo založi, pa ni obveljal.

Za poduk in kratek čas.

Časten spominek kmetskemu narodnjaku, pokojnemu Luki Hlebu.

Slovenski narod nema plemstva, ki bi mu bilo vzor domoljubja, v izgled in spodbudo narodnega prizadevanja, imamo le v duhovskem in

kmetskem, tu pa tam tudi v občanskem ali purgarskem stanu narodnjakov, ki so vredni tega imena. Želeč toraj slovenskemu ljudstvu v izgled staviti narodnjake pravega duha, zamoremo le iz omenjenih stanov odbirati poštenjake, ki zaslužijo, da se jim časten spomin ohrani. Eden teh bil je pokojni Luka Hleb, posestnik na Smolniku v ruški fari. 29. dne avgusta ob 12. uri v pol-dne je blagi pokojnik za plučno boleznijo nenadoma končal svoje življenje ter preskrbljen z sv. zakramenti se preselil iz tega sveta na dom večnosti v 48. letu svojega življenja. — Zacelila ni še rana, katero nam je usekala smrt nam nepozabljivega blagega Martina Grizolda, in že neusmiljena smrt pobrala drugega poštenjaka, Grizoldu celó podobnega moža in vrstnika, Luko Hleba. —

Bil je rajni rojen dne 11. oktobra l. 1826 v ruški fari, srenji Smolniški. Najpreje hodil je v domačo farno šolo, potem so ga dali pridni oča Anton Hleb v Maribor v latinske šole, kjer je prvih šest razredov z najboljšim vspehom dovršil. Z Maribora pridši v Gradec je tudi tam prav dobro dokončal takratno modroslovje l. 1848. Bil je rajni pobožen, čeden mladenič prebrisane glave in bistrega uma. Imel je največe veselje do duhovenskega stanú, torej vložil prošnjo in je bil tudi v bogoslovje sprejet, pa človek obrača, Bog pa obrne. Nagla smrt pri podiranju neke smreke pobrala mu je blagega očeta Antona in mladi Luka moral je za njim posestvo prevzeti. Stopivši v novi stan spolnjeval je rajni tudi zdaj zvesto svoje dolžnosti kot kristjan in državljan. Bil je pobožen in priden kristjan, ves vnet za božjo čast in slavo Marije prečiste Device. To spričuje glasno sedanjemu in prihodnjim zarodom prezala Smolniška cerkvica Matere božje, katero je največ pokojni Luka sezidal. Bil je tudi zvest in skrben oča svoji ženi in svojim otrokom, da je veselo gledati bilo srečno družbico v najlepši slogi in zadovoljnosti.

Ker je bil pokojni Luka prebrisane glave ter je rad prebiral slovenske časnike, jebil tudi narodnjak, da je malo tacih. Pokazal je svojim, po nemškutariji precej objedenim sosedom v Rušah in ob Pohorju, da ni res, ka bi morala vsaka „študirana“ glava na Slovenskem — za nemčurstvo goreti. Znal je pokojni Luka več kot premnogi suknjičarji, ki se med gospôdo štulijo; pa zarad tega ni svoje narodnosti zatajeval in pesjan postal, marveč je ljubil svoj narod in skušal na vse strani pospeševati narodni blagor. Na njega se je bilo vsikdar zanesti, to je nja največa slava pri sedanjem figamoštvu na Slovenskem. Kako pristrčno da ga je vse ljubilo, kazal je nja sijajen pogreb. Zbralo se je na visoki planini Smolniški toliko ljudi, kakor jih le vidiš pri pogrebu imenitnih, na vse strani priljubljenih pokojnikov. Med navzočimi bilo je osem duhovnov, med njimi prečastiti gosp. M. Glaser,

rajnemu stric, kateri so ga tudi sprevodili, in mu v slovó nagrobno besedo govorili, ter vsa srca pričujočih tako omečili, da je bil glasen krik in jok. — S solzami polivajé grob, v katerem počiva preblago srce, smo se od rajnega poslovili.

Naj mu sveti večna luč, nja spomin pa naj časten ostane v slovenski domovini!

Avstrijska ekspedicija proti severnemu tečaju (polu).

Kar premore človek z božjo pomočjo (da bi jo le vsakdo spoznal!), to kaže prav očitno ta zares velikanska in grozovita ekspedicija. Leta 1872 odjadrala je od nas ladija „Tegetthof“ z učenjaki proti severnemu tečaju svetá, kder je severno, potem ledeno morje in večna zima. Namen je bil preiskavati še precej neznane prikazni v tem delu svetá. Od jeseni l. 1872 ni bilo nič več slišati o tej ekspediciji, in že se je sploh mislilo, da je ladija z ljudmi vred pokončana. — Pa glej, veseli glas: dne 4 sept. t. l. pride nenadoma iz Kristjanije na Norveškem prvo telegrafično naznanilo našeji vladi, da pogumni mornarji niso pokončani, marveč se vračajo zdravi v domovino. Od tega dne sledeli so zaporedoma telegrami, tako, da se že zdaj ob kratkem zgodovina te znamenite ekspedicije načrtati da.

Dne 21. avgusta 1872 je ladija urno jadrala proti ledenemu morju, pa še tistega dne v ledu zamrznola in obsedela na ledeni plošči ter po vzburkanem morju se premetavala do 13. okt. 1872, ko se je ledena plošča pod ladijo razbila. Od tega časa pa do konca m. marcija 1873, tedaj skoro $\frac{1}{2}$ leta, je ladijo med silnimi navali morskih valov in ledenih sten proti severno-zapadni strani gnalo, ko na enkrat na ledenem več milj obširnem polju v drugič obsedi ter je ni bilo več mogoče sneti in v vodo spraviti, toliko ledú je imela pod seboj. Kakor plavajoča dežela gibala se je ladija s svojim ledenim poljem naprej proti novemu svetu, ki so ga dne 31. avgusta 1873 našli in „Franc-Jožefovo deželo“ krstili. V vidu te dežele se je še ladija premikala do početka okt. 1873, potem pa je 2 milji od novega sveta z svojo ledeno podlogo vred trdo zamrznola, da je ni bilo več mogoče z mesta premaknoti. Tukaj so mornarji ostali vso zimo do 20. maja 1874 ter so čas porabili v znanstvene preiskave. Nadlajtnant Payer je s tovaršijo po sanéh prišel celó blizo do „nove dežele“ ter jo ogledoval do 83. stopnje severne širjave, vánjo pa niso mogli, ker je led popuščal ter se je na mestih morje prikazovalo. Mej v novi deželi niso zapaziti mogli, razprostira se od desne na levo stran neznanega polnočnega svetá. Belih medvedov so več ustrelili, drugih žival pa niso vidili. — Letos 20. maja zapustili so zamrznjeno in že prej hudo poškodovano ladijo „Tegetthof“ ter se vrnoli proti jugu na 4 čolnih, ki so jih večidel na sanéh in smukah morali naprej spravljati, dokler niso

15. avg. bili na prostem morju. Blizo ruske „Nove zemlje“ najdejo proti koncu avgusta rusko barkico, ki jih je z veseljem sprejela in dolgih nevarnosti rešila.

Res čudo je, da so pogumni mornarji pri hudem mrazu (poprek 40 stopinj), pri grozovitem trpljenji in prizadevanji in gotovo pri prav pičli hrani dve zimi živí ostali in še, kakor pristavljata poročilo, veselega duhá bili. Umrli je za jetiko le eden tovarišev, mašinst Križ. Tedaj imamo Avstrijanci čast, da smo najdalje proti severnemu svetu prišli.

Razne stvari.

(Zbor vinorejcev v Mariboru) dné 5. sept. G. dr. Radaj, odborovega prvosednika namestnik, pozdravi mnogobrojno skupščino in omeni, kako da se je stvar dozdej razmotavala. Skupščina zvoli potem njega za prvosednika, dra. Srnea za namestnika in Fr. Wiesthalerja za zapisnikarja. G. F. Auchman je govoril o poglobitvini naukih kletarstva, kakor se najdejo v knjižici (glej slovstvo v šte. 37.), ki se je navzočim razdelila. — O narejanji umetnega vina govori g. Auchman, ter obsoja sleparijo, g. dr. Srnec pa predlaga v odborovem imenu načrt prošnje do vlade, da bi namreč vlada narejanje vina iz drugih kakor grozdnih snov štela v obrtnijo, ne pa v pridelovanje sirovih zem. plodov, ter bi veljale za to obrtnijo postavne pogodbe kakor za vsako drugo obrtnijo; da bi ta umetni pridelek ne imenoval se „vino“, ampak drugače, in da se naj upravnim oblastnijam gledè nadzorovanja krčem ostra povelja dajo; da slednjič tudi skuša pri ogerski vladi enacih postav doseči. — Dr. Hirschhofer z Gradca priporoča, in zbor temu pritrdi, da se postavijo prisežni vinski agenti, in v tem smislu prošnja do vlade pošlje; da poseben odbor, ki se je takoj volil, potrebno pripravi, da bi se kletarske in eksportne družbe v pospeh vinski prodaji osnovala. Seidl govori o vravnani užitnine in polajšavi zdanjega tarifa, za kar se ima vlada prositi. Slednjič še predlaga dr. Radaj prošnjo do vlade, da se železniškim oblastnijam povelja dajo, kako da se vina bolj varno, ceneje in hitreje prevažajo.

(Pratika za leto 1875. in svarilo): Naša po c. k. kmetijski družbi izdana „Velika“ in „Mala Pratika“ je ravnokar v lični obliki na svitlo prišla, prinaša mnogo novih gospodarskih skušinj, drobtinic in natanjčen pregled nove mere in vage z razmerami med novo in staro mero in vago. — Poleg te naše navadne pratike pa sta tiskala in založila Kleinmayr & Bamberg letos „Slovensko Pratico“, ktera v drugi pôli do nebes povzdiguje nove konfesijonelné postave, — udriha po duhovščini, papežu in naši cerkvi, — zametava nabiranje darov za sv. očeta in misijone in ima po vsem snovu namen: v nedolžni obleki stare poštene „Pratike“ med našim na-

rodom dandanes cveteči liberalizem širiti. — Opozorujemo tedaj vse resnične prijatelje našega poštenega naroda, da čujejo in svarijo v svojih krogih, — in zabranijo razširjanje pri nas tako pritepeno vpeljanega blaga. Naša stara Pratika se imenuje prvič: „Velika“ ali „Mala“ Pratika, in je tiskana pri J. Blaznikovih dedičih v Ljubljani; — nova liberalna se imenuje samo „Slovenska Pratika“, gotovo zato, ker bi sicer nihče ne verjel, da tudi slovenska more taka biti.

Skrbljeno je za to, da se bo naša stara Pratika na debelo pa tudi na drobno ceneje prodajala, kakor se pa prodaja Bambergova liberalna, — akoravno bi bila naši po večjem obsegu višja prodajna cena. Zanesljivo pravo Pratico, kakor smo jo do sedaj imeli, dobi vsakdo le pri J. Blaznikovih dedičih v Ljubljani tiskano.

(Živinska kuga.) V Varaždinu in pri sv. Ilu se je živinska kuga prikazala. Vsled tega je c. kr. glavarstvo v Ptuj v mejnih srenjah ormuškega sodniškega okraja zaprtje ukazalo.

(Tiskovna tožba.) „Mbg. Ztg.“ poroča, da je poslanec Frice Brandstetter proti „Sl. Narodu“ tožbo napel, ker ga je list v nekem sestavku o rudnini pri Jur-kloštru, ktero hoče vlada kupiti, na časti žalil.

(Iz Jarenine se nam piše:) 10. t. m. je pri volitvi novih srenjskih odbornikov narodno-konservativna stranka sijajno zmagala, akoravno so nasprotniki veliko podplatov raztrgali, da bi vsaj nekatere možé svoje stranke v odbor spravili. Bilo je zastoj, in mislim, da jim je za vselej odklenkalo. Ljudje so sami spoznali, kakošni tički da so, ter so jim hrbet obrnili.

(Spreobrnitev.) V Celji je bila 14. t. m. kršena 18letna hči tamošnjega drvarskega trgovca, žida Hess-a. Kršenca Amalija je nevesta g. Brunnerja, vodje nove ces. tovarne, ki se v Gabrijih dela.

(Gospodom Matičarjem) se naznanja, da je Maticice poverjenik, g. prof. Majciger, 3 zemljovide za ude prejel; pri njem so torej dobiti.

(Umrli je) 12. t. m. č. g. Mat. Pintar, župnik pri sv. Martinu v Režni dolini. R. J. P.

(Za družbo duhovnikov) so nadalje vplačali čč. gg: Bosina 30 fl., — Dolinar Mat. 22 fl., — Modic 11 fl., — Juri 11 fl., — Terjašek 11 fl., — Sredenšek 11 fl., — Novak Mat. 10 fl., — Kukovič 1 fl.

(Gospodom bogoslovcem) naznanja semeniško ravnateljstvo v Mariboru, da se šolsko leto prične dné 1. oktobra, da se naj torej ta dan vsi zberó.

Listnica vredništva. A. M. pri sv. J.: V tej zadevi Vam ne moremo ničesar svetovati, ker so nam razmere premalo znane. Sodnija mora razsoditi, kdo da ima pravico.

Loterijske številke:

V Trstu 12. septemb. 1874: 24 23 69 48 73.

Prihodnje srečkanje: 26. septembra.

Tržna cena pretekli teden	V Mari- boru		V Ptuju		V Celju		V Varaž- dinu	
	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.
Pšenice vagan	5	20	4	80	5	20	4	80
Rži "	4	10	3	70	4	—	3	20
Ječmena "	3	70	3	10	3	60	2	70
Ovsa "	2	40	1	80	2	40	1	70
Turšice (koruze) vagan .	5	20	4	80	5	—	5	—
Ajde "	4	20	3	60	5	—	—	—
Prosa "	—	—	—	—	4	—	—	—
Krompirja "	1	—	1	50	2	—	1	80
Sena . . . . . cent .	1	80	1	70	1	20	1	40
Slame (v šopkih) " . .	1	40	1	20	—	80	—	—
" za steljo "	—	80	—	80	—	80	—	—
Govedine funt	—	28	—	28	—	28	—	22
Teletine "	—	30	—	30	—	28	—	24
Svinjetine "	—	32	—	30	—	46	—	34
Slanine "	—	40	—	38	—	46	—	28

V zahvalo in priporočenje.

Čutim se v svoje veselje obvezanega, da gospodu **Leop. Perki**, podobarju pri sv. Trojici v slov. goricah, zasluženno hvalo javno izrečem, ker mi je napravil spominski križ s pribitim Zveličarjem. Priporočam torej g. L. Perko vsakemu in za vsakošno podobarsko delo, ki ga bo dobro in cenó zvršil.

Pri sv. Ani meseca sept. 1874.

1—3

Lovro Zavernik.

Dve vrtnarski službi,

ena z letno plačo 500 gld., druga 360 gld., s prostim stanovanjem in kurjavo, se v mesecu oktobru in novembru na štajerski deželni sadjo- in vinorejski šoli pri Mariboru oddajate. Znanje slovenskega jezika je doželeno. Prosilci morajo dokazati s spričevali, da so v sadjoreji, v oskrbljevanji sadunosnic in v vrtnarstvu izurjeni, ter naj svoje prošnje **do 16. oktobra** t. l. vložijo pri ravnateljstvu sadjo- in vinorejske šole pri Mariboru.

MARIBOR, dné 13. septb. 1874.

V imenu ravnateljstva sadjo- in vinorejske šole
Heinrich, adjunkt.

V imenu zlahte naznanjam vsem znan-
cem in prijateljem, da je **Janez Vraz**, posest-
nik na vinički gori, fare sv. Petra, dné 13.
septembra 1874 v 88. letu svojega življenja
umrl.

Jože Vraz,
farni oskrbnik pri sv. Križu.

Izurjeni agenti in ogledniki

se iščejo za zavarovalno banko, ki je v dobrem stanju. Ponudbe naj se pošljejo pod napisom: „Reel“ v **Trst**, poste restante. 1—2

6—8

Karl Hesse,

pasarski mojster v Mariboru
Viktrinhofgasse šte. 28.

priporoča se

p. n. občinstvu in posebno častitej duhovščini za vsakoršna dela, spadajoča v nja umetnijo, ter zagotavlja, da boče pošteno in cenó postreči vsakemu.

Steklene plošče.

Prosto in zbrušeno steklo.

Spodobno naznanjam, da sem nekdanjo, slavno znano **Vivatovo** stekleno zalogo v koroški ulici šte. 212 prevzel ter jo imam za na-
prej pod firmo:

„Zaloga steklarnice pri **M. Rastu**, poprej **B. Vivatu**.“

Po založniških cenah

priporočam svojo zalogo pripravega in brušenega stekla, steklenih plošč, prav po ceni: posode beloprstene in porcelanaste, srecalnatih in zlatih okvirov, svetilnic, nagizdnega blagá itd.

Zagotavljam vsem urno in pošteno postrežbo priporoča se s spoštovanjem

Gustav Klein.

Posoda beloprstena in porcelanasta.

2—2

Srecalnati in zlati okvirji.